

ACHTER DE SCHERMEN

NIEUWSBRIEF VAN HET WILLEM ELSSCHOT GENOOTSCHAP

Van Straten en Elsschot opnieuw verenigd

Jan Baes

In dit nummer

Van Straten en Elsschot
opnieuw verenigd

Bibliofiele heruitgave van
Lijmen/Het Been

Met steeds Elsschot in ons
achterhoofd

‘Ik dank u allen zeer’

Mag ik u doen opmerken dat ik op 't oogenblik geen nieuw boek schrijf maar een hoofdstuk van *Lijmen* zélf? Iets dat eigenlijk in één volume met het bestaande verschijnen moet en dat, afzonderlijk gekocht, onverstaa- baar is.

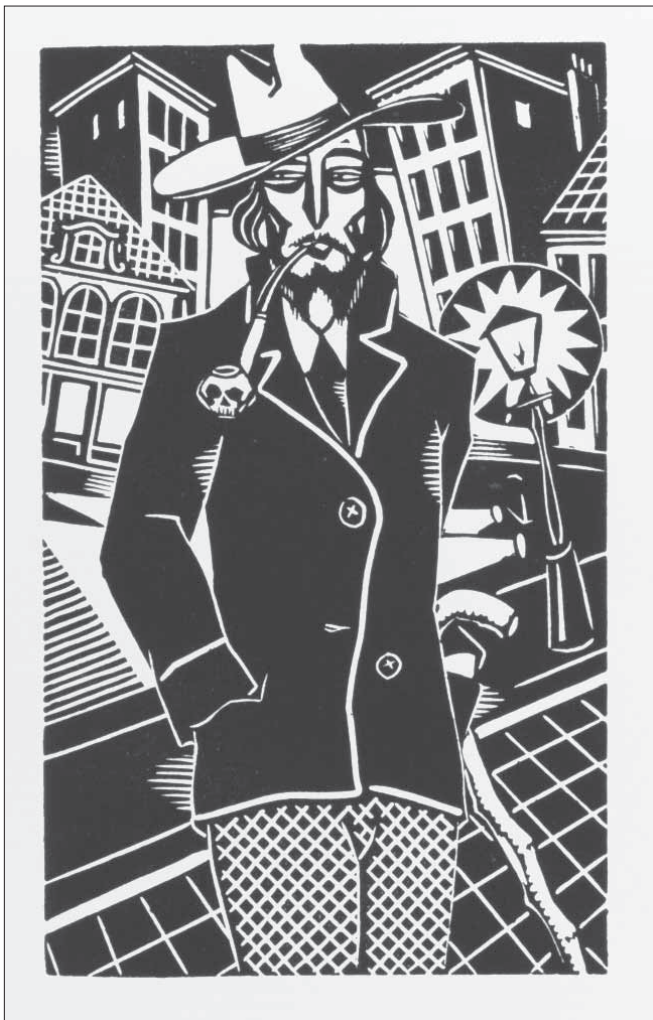
Aldus Willem Elsschot in een brief aan zijn uitgever Van Kampen wanneer hij in 1938 *Het Been* voltooid heeft als een vervolg op *Lijmen* (1924), waarmee hij, op aandringen van zijn literaire vrienden Menno ter Braak en Jan Greshoff, de ‘lijn Boorman’ en diens ‘imponerende gestalte’ doortrekt.

Hoewel er eerst toch nog een aparte uitgave van *Het Been* zal verschijnen, zullen beide delen van 1943 af, zowel bij Manteau als bij Van Kampen, in één boekdeel worden gepresenteerd. Merkwaardig blijft wel dat de eenmalige Vlaamse uitgave door Elsschot inhoudelijk wordt gewijzigd en uitgebreid, zodat beide delen beter op elkaar aansluiten, terwijl de Nederlandse druk en alle andere uitgaven nadien gewoon de eerste, soms lichtjes gewijzigde versies blijven afdrucken. Pas in de uitgave van 2002 bij Athenaeum – Polak & Van Genneep, als deel van het nieuwe *Volledig werk*, zal de oorspronkelijke aangepaste druk van Manteau als basis worden hernomen.

De gewenste eenheid van beide werken, die toch met een verschil van veertien jaar geschreven zijn, wordt – mede op aandringen van Elsschot zelf – nog op een andere manier benadrukt, en wel door de illustraties van de Antwerpse schilder en graficus Henri Van Straten (1892-1944), die als een van ‘De Vijf’ met Frans Masereel, Joris Minne en de gebroeders Cantré zou zorgen voor de heropleving en de herwaardering van de houtsnede in de beeldende kunsten.

Na de eerste druk van *Lijmen*, door de Antwerpse uitgeverij L.J. Janssens en Zonen, wendt een misnoegde Elsschot zich tot Uitgeverij Wereldbibliotheek, die het boek in 1932 in de serie ‘Nederlandsche Bibliotheek’ opnieuw zal uitbrengen, dit keer met negen lino’s en een omslagtekening van Van Straten. In datzelfde jaar zet Ary Delen, boezemvriend van Elsschot en conservator van het Museum Plantijn, een grote tentoonstelling op van het grafisch werk van Henri Van Straten, waarop ook de lino’s te zien zijn die hij voor *Lijmen* ontworpen heeft. In het inleidend woord van de catalogus schrijft Delen:

Met Minne, is Van Straten een der beste boekillustrators van dezen tijd. Zijn stijl weet zich op wonderlijke wijze aan te passen bij den geest van den tekst. Ik wijs, tusschen het vele dat hij reeds op dit moeilijk gebied presteerde, alleen maar op het

Het portret van Laarmans vóór zijn metamorfose (© Jan Baes, Sabam).

allerjongste; zijn illustraties voor *LIJMEN*, den roman van Willem Elsschot, waarvan hij al het staalkoude cynisme voortreffelijk in beeld bracht.

Elsschot was zodanig ingenomen met het resultaat dat, wanneer Manteau voor de eerste gezamenlijke uitgave van *Lijmen* en *Het Been* in 1943 vraagt de illustraties achterwege te laten, hij hevig protesteert en zelfs nieuwe suggesties doet:

U moet zelf weten of de houtsneden dienen te vervallen. Zij zijn anders zeer goed. Maar als U ze behoudt dan moeten voor het tweede deel (*Het Been*) een paar bijgemaakt worden. Voor de illustratie van het omslag geef ik U de raad een van de houtsneden van Van Straten te nemen, want iets beters zal niemand U kunnen leveren.

Manteau zwicht niet alleen voor deze argumenten maar vraagt Elsschot zelf contact op te nemen met Van Straten ('Waarde Heer en Vriend') voor de bijkomende illustraties. Deze laatste zal overigens de suggesties, die de auteur hem in een tweede brief ('Beste vriend') doet toekomen, volledig overnemen.

De samenwerking verloopt zo goed dat Manteau in 1944 voor de titelbladen van de derde druk van *Villa des Roses* en de vierde druk van *Kaas* opnieuw een beroep doet op Van Straten. Deze zal echter het resultaat van zijn werk niet meer te zien krijgen omdat hij op 7 september, kort na de bevrijding van Antwerpen, spoorloos verdwijnt, waarschijnlijk bij een poging om op weg naar zijn huis en atelier in Heide-Kalmthout de frontlinie nabij het Albertkanaal over te steken.

Dat de illustraties voor *Lijmen* indruk hebben gemaakt, blijkt overigens ook uit een brief uit 1933 van de uitgever van Wereldbibliotheek, waarbij wordt voorgesteld *Kaas* in een nieuwe uitgave op eenzelfde wijze als *Lijmen* te laten illustreren. Het project vindt geen doorgang omdat Elsschots boek intussen bij Van Kampen onderdak vindt, die het van een omslagtekening van Jozef Cantré voorziet. De brief met het voorstel werd waarschijnlijk niet eens verzonden.

Tot aan de eerste uitgave van het *Verzameld Werk* in 1957 zullen de illustraties van Van Straten trouw de tekst van *Lijmen/Het Been* blijven begeleiden tot vreugde van vele lezers. Dan verdwijnen ze – zoals eerder al hun maker – uit het zicht, en verschijnen pas nu onverwacht weer op het toneel dankzij een recent project van Atelier De Ganzenweide in het Nederlandse Uithoorn. Deze reünie komt tot stand in een bibliothele uitgave (in losse katernen) bedoeld

Het portret van de nieuwe Laarmans (© Jan Baes, Sabam).

Laarmans en Boorman (© Jan Baes, Sabam).

voor amateur-boekbinders en verlucht met de oorspronkelijke illustraties van Henri Van Straten. Daarmee krijgt een zeldzame artistieke samenwerking na meer dan vijftig jaar opnieuw aandacht. Een aanzet misschien om gelijkaardige samenwerkingsverbanden tussen schrijvers en kunstenaars uit die artistiek vruchtbare jaren twintig en dertig onder het stof vandaan te halen. Ik denk aan de illustraties van Cantré, Masereel, Tytgat, Gustaaf van de Woestijne en vele anderen die, opgesloten in oude boeken, enkel nog bij liefhebbers en verzamelaars berusten.

Een indrukwekkende verschijning

Ongetwijfeld kenden Elsschot en Henri Van Straten elkaar indirect en waarschijnlijk zelfs persoonlijk, zonder dat er ooit een nauwere band is ontstaan. Duidelijk is wel dat ze elkaar op artistiek en literair vlak erg waardeerden; Elsschot bezat minstens een, wellicht een drietal werken van Van Straten, onder meer een *Liggend naakt met fruitschaal* uit 1926 dat afgebeeld staat in de *Oeuvre Catalogus*. Er mag zelfs gewag worden gemaakt van een gelijkgestemde houding tegenover het leven en de kunst. Luister maar naar Ary Delen in de inleiding tot de eerder vermelde tentoon-

stelling:

Henri Van Straten als de sarcastische verteller van 's werelds veelvuldige dwaasheden, als de verfijnde, van veel ijdele illusies weergekeerde libertijn, als de stille filosoof die over 't zotte of wreede leven zijn geamuseerden of minachtenden blik laat gaan, maar steeds toch als de dichter die, meevoelend, beurte- lings lacht en weent.

Zo had Delen ook Elsschot kunnen portretteren, die tien jaar ouder was, maar die net als Van Straten woonde en werkte in een stad waarin de culturele avant-garde zich zowel in het Frans als in het Nederlands met verve liet horen en waar Van Straten na zijn terugkeer uit Nederlandse ballingschap in 1918 met open armen werd ontvangen. Hij was immers een begaafd houtsnijder die in Amsterdam een briljant portret had gemaakt van Cornelis van Dishoeck, Elsschots eerste uitgever, en die met een uitbundig-expressionistische suite naar *L'après-midi d'un faune* van Mallarmé het enthousiasme van Roger Avermaete had opgewekt. Die laatste beschrijft Van Straten als 'een indrukwekkende verschijning met volle zwarte baard, getaande huidskleur, een sierlijke gang, zwaaiend met een ebbenhouten wandelstok'.

Henri Van Straten dus als een figuur zoals de door hemzelf in *Lijmen* getekende Laarmans, maar discreter en zwijzaam van aard. Zo verwierf hij tijdens het interbellum in de metropool en daarbuiten een aanzienlijke reputatie als kunstenaar en maakte hij als huisillustrator van het tijdschrift *Lumière*, waarvan hij een tiental jaren de belangrijke grafische sectie leidde, ook naam als een ervaren en briljant boekverluchter.

Heel wat publicaties van vrienden en kennissen van Elsschot werden in die jaren door Van Straten geïllustreerd. In 1922 *De Blauw Schuyte* en *Europa Hotel* van Lode Baekelmans en *Het open luik* van Karel van den Oever (beiden met Elsschot en Ary Delen lid van De Kapel); in 1923, 1930 en 1931 *Het gesprek in Tractoria*, *Barceloneesche reisindrukken* en *Le dialogue dans un music-hall* van F.V. Toussaint van Boelaere (lid van *Alwoorder*, een van de twee literaire tijdschriften die na een breuk in De Kapel zal ontstaan); in 1930 *Het huis der smart* van Elsschots neef en eerste biograaf Frans Smits. Het zijn stuk voor stuk voorbeelden van krachtig en expressief werk, naar vorm en inhoud nauw aansluitend bij de tekst, zoals ook zijn illustraties voor Elsschot dat zullen zijn.

Hebben Elsschot – Alfons De Ridder – en Van Straten elkaar gekend toen de laatste een medewerker was van de technische dienst van het 'Uitvoerend komiteet van de Wereldtentoonstelling voor Koloniën, Zeevaart en Vlaamse Kunsten 1930' te Antwerpen? Als zodanig wordt hij wel vermeld ('son infatigable chef de bureau, H. Van Straten') in het *Livre d'Or de l'Exposition Coloniale, Maritime et*

d'Art Flamand, Anvers 1930, uitgegeven door Elsschots reclamebedrijf *La Propagande Commerciale*, dat ook de publiciteit voor de tentoonstelling verzorgde. Het heeft uiteindelijk minder belang, want het is natuurlijk als kunstenaar dat Van Straten Elsschot zal aanspreken, zoals blijkt uit de lino's die hij eerst voor *Lijmen* en later voor *Het Been* zal snijden.

Die illustraties zijn artistiek sterk en in een aantal gevallen meesterlijk van expressie en vormgeving. Om te beginnen in *Lijmen*. Met in het eerste hoofdstuk, 'De ontmoeting', het indrukwekkende portret van Laarmans, vóór zijn metamorfose, met flodderige baard en slordig dichtgeknoopt vest: 'een haveloze voorvechter, met lang haar dat de kraag van zijn jas vettig maakt'. In het hoofdstuk 'Boorman', waar Laarmans Boorman (met lintje) voor het eerst opmerkt in een café: 'een korte, stevig uitziende man van een jaar of vijftig die op Beethoven leek'. Dan is er het hoofdstuk 'De Korthals xiv en xv' met het portret van de nieuwe Laarmans ('ik koos een donkerblauw [kostuum], dat wel een beetje deftig stond, maar 't was mooie stof en 't paste precies') waarop het pochetje en de handschoenen in het zijzakje precies de treffende toets aangeven. De zakenman Wilkinson uit het gelijknamige hoofdstuk: 'een heer met hoge hoed en witte handschoenen die er aanzienlijk uitzag [...] geschoren tot op het been, en een adamsappel

Laarmans bij dikke Jeanne (© Jan Baes, Sabam).

E L S S C H O T T I A N A

Het beste

En als u het werkelijk te veel is, als u echt geen vrouwen meer kunt verdragen, laat u dan niet verleiden tot de eigentijdse jongens uit de boekenwereld, de Grunbergen, Wieringa's en de Siebelinken, maar neem het beste wat er in de boekwinkel te vinden is. De nieuwe druk van de verzamelde Elsschot, met illustraties van Peter van Hugten is natuurlijk spotgoedkoop. En reken erop dat over drieduizend jaar de onderzoeksgroep tot de conclusie komt dat *Het dwaallicht* onmogelijk anders dan door een vrouw geschreven kan zijn. Maar wacht niet zo lang met lezen.

waarvan ik de blik niet meer kon afwenden toen ik hem eenmaal in de gaten had'. Het hoofdstuk 'Business', met twee illustraties in de Van Kampen-editie en slechts een in de Manteau-versie waarin we Laarmans en Boorman gebogen zien zitten over het adresboek van Brussel op zoek naar mogelijke slachtoffers. In de Van Kampen-uitgave – die de illustraties overigens niet altijd op de goede plaats zet of zelfs maar in het geëigende hoofdstuk – is er ook nog de lino met Boorman en Laarmans op strooptocht, deze laatste met aktetas en een sigaret die nog net een rookkringetje achterlaat. Dan de afbeelding in de meubelwinkel van Charles Van Ganzen, waar een verkooptster ('glimlachend als een madonna') de beide kompanen tracht af te poeieren onder het stiekeme oog van een bediende die zich achter een deur verstoppt. Uit de pijnlijke episode-Lauwereyssen, met name in het hoofdstuk 'De bestelling', de scène waar Boorman en Laarmans, met de papieren van 'de studie' nog in de hand, achter fotograaf Pieters staan en hem zijn 'hocus-pocus' laten doen. Na het hoofdstuk 'De levering' volgt 'Het incasseren', een harde dobber voor Laarmans ('Ik zat soms een heel uur lang bij Jeanne te drinken, voor ik de moed had de werkplaats in te gaan'). Let op het spiegeffect met tatoeage op de bovenarm van Dikke Jeanne en de wijze waarop de drankglasjes worden neergezet.

De illustraties voor *Het Been* zijn, net als de tekst zelf, veel minder hard en cynisch. De karikaturale kanten en hilarische toon overheersen. In het hoofdstuk 'Op de markt' struikelt Boorman en slaapt in zijn val mevrouw Lauwereyssen mee, die plots een houten been blijkt te hebben: 'Ik zette dadelijk hare kruk tegen een kar, pakte haar stevig onder de oksels beet en met ons beiden kregen we haar eindelijk in vertikalen stand'. In het hoofdstuk 'Teugels' zien we de rechter met zijn bijzitter een poging wagen iets te begrijpen van het geding Boorman-Lauwereyssen, die allebei veel anekdotischer worden afgebeeld dan in *Lijmen*. Kijk naar de reparatie van het leren bovenstuk van de kruk. Het meest komische tafereel is ongetwijfeld 'De verkoop', waarin Boorman door een agent wordt aangehouden na

een tumultueus verlopende openbare verkoop en notaris Viaene die van opwinding zijn inktpotje omstoot. In ‘Hallelujah’, de slotscène bij pastoor Jan, klinkt men met verve op de verzoening: ‘Op dat been van mij, als u ’t goed vindt, stelde zij voor. En nooit hebben vier drinkers inniger gecommuniceerd’.

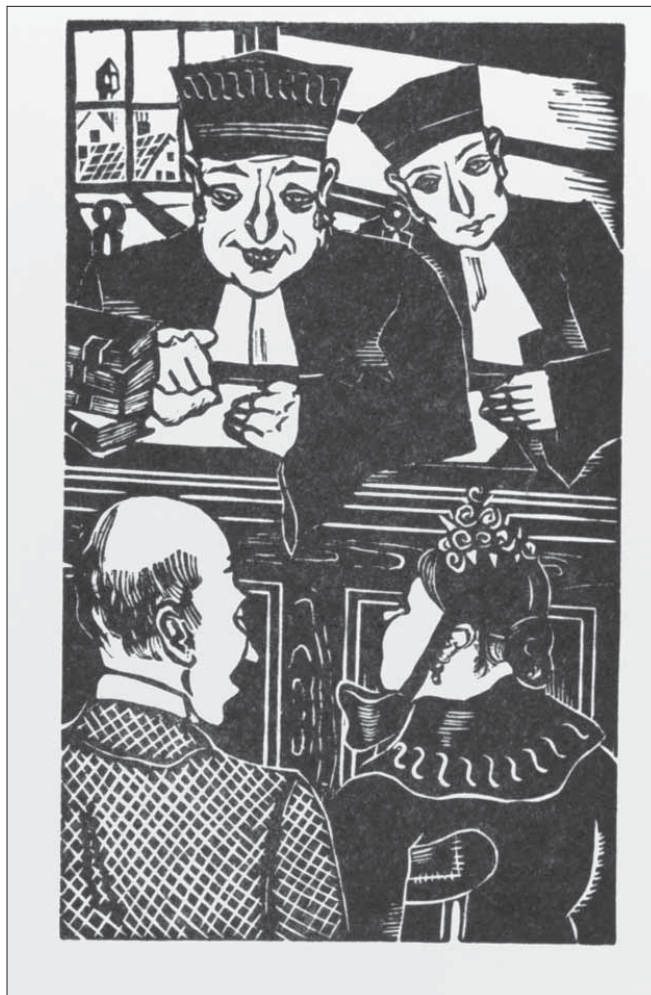
Dertien sprekende illustraties en een omslagtekening waarop twee eenzame figuurtjes in de grote stad, die alleen maar voor de Wereldbibliotheek uitgave heeft gediend, maar die nu ook in de heruitgave van De Ganzenweide een plaatsje heeft gekregen voor een hereniging die zowel Elsschot als Van Straten zou hebben toegejuicht.

Literatuur

Alle citaten uit de correspondentie van Elsschot komen uit *Brieven*. Ed. Vic van de Reijt m.m.v. Lidewijde Paris. Amsterdam 1993.

Alle verwijzingen naar, en reproducties van het grafisch werk van Henri Van Straten komen uit Ludo Raskin, *Henri Van Straten. Oeuvre Catalogus van de Grafiek*. Antwerpen 2002, en zijn eveneens terug te vinden op de website www.henrivanstraten.be.

Zie verder A.J.J. Delen, *Tentoonstelling van het grafisch werk van Henri Van Straten*. Catalogus Museum Plantijn-Moretus, 4-28 Juni 1932, en *Lijmen/Het Been*, bibliothele heruitgave in katernen met de illustraties van H. Van Straten, Atelier De Ganzenweide, Kolgans 2, 1423 RP Uithoorn.

Bij rechter Teugels (© Jan Baes, Sabam).

Bibliothele heruitgave van Lijmen/Het Been

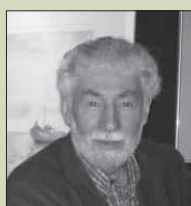
Atelier De Ganzenweide in Uithoorn bezorgt, in samenwerking met de Stichting ’t Ambachthuys in Den Haag, een bijzondere heruitgave in kleine oplage en in katernen van *Lijmen/Het Been* van Willem Elsschot, naar de oorspronkelijke drukken en met de illustraties van de Vlaamse kunstenaar en graficus Henri Van Straten. De uitgave wordt mede verzorgd door het Huygens Instituut en omvat de uitgebreide en verbeterde tekst zoals die werd afgedrukt in het Volledig Werk, uitgegeven door Athenaeum – Polak & Van Gennep.

De inspiratie voor de opmaak van deze bibliothele druk werd gehaald uit de eerdere uitgaven van Wereldbibliotheek, Manteau en Van Kampen, met de traditionele zinsaanhalingen en de sierlijke initialen aan het begin van elk hoofdstuk. Voor de illustraties werd gebruik gemaakt van originele lino’sneden uit particuliere verzamelingen en het AMVC-Letterenhuis in Antwerpen.

Dit is het tweede grote project van Atelier De Ganzenweide dat speciaal is opgezet voor amateur-boekbinders die de katernen naar eigen inzicht en smaak kunnen samenstellen. In dit geval betreft het een geheel van 348 pagina’s, verdeeld over 29 katernen van elk 12 pagina’s, wat een gro-

te variatie in het binden mogelijk maakt. Het papier is een fraai 90 grams, ietwat crème van kleur en met een lichte opdikking, zoals al werd gebruikt voor een eerste project van De Ganzenweide: *Psyche* van Couperus. Dat project werd toen uitgekozen voor de tentoonstelling ‘koppermaandag 2007’, een hoogdag voor boekbinders, waar ze het resultaat van hun inspanningen kunnen laten bewonderen. Voor de volgende ‘koppermaandag’ op 7 januari 2008 zullen in ’t Ambachthuys, Pansierstraat 23 in Den Haag, de resultaten van *Lijmen/Het Been* worden getoond.

Exemplaren kunnen worden besteld bij ’t Ambachthuys (www.ambachthuys.nl), Boekhandel Minotaurus, Antoniebreestraat in Amsterdam, en bij Atelier De Ganzenweide (www.ganzenweide.nl).

Jan Baes (1937) volgde een behoorlijk divers parcours, met onder meer een aantal jaren journalistiek bij het ter ziele gegane Antwerpse dagblad *Volksgazet*. Redactielid en recensent literatuur bij achtereenvolgens

Lektuurgids, *Leesidee* en *De Leeswolf*.

Met steeds Elsschot in ons achterhoofd

Bij de dood van Diederik Swarte

Thijs Wierema / Foto's van Diederik Swarte

Diederik Swarte was in de eerste helft van de jaren zeventig een van mijn collega's op de redactie van *Studio*, het toenmalige radio- en tv-blad van de KRO. Hij was verknocht aan zijn geboorteplaats Haarlem, net als zijn neven Joost Swarte, de tekenaar, en Rieks Swarte, de toneelregisseur, die beiden ook bekend zijn in België. Leden van het Willem Elsscht Genootschap kennen Joost Swarte bovendien van zijn illustraties in Nescio's novellen *Titaantjes* en *De Uitvreter* die in de W.E.B.-reeks werden opgenomen.

In 1975 stapte Diederik Swarte, gedreven door zijn maritieme passie, over naar het tijdschrift *Spiegel der Zeilvaart*, waardoor onze contacten sporadischer werden. Amper twee jaar geleden, met beider (pre-)pensioen in het vooruitzicht, besloten we met enige regelmaat meerdaagse uitstapjes te gaan maken. Antwerpen werd

Antwerps cultuurschepen Philip Heylen, Ida De Ridder, W.E.G.-voorzitter Cyriel Van Tilborgh.

Elsschots dochter Ida De Ridder.

ons eerste reisdoel, met het Rubenshof aan de Amerikalei, een hotel dat enigszins de sfeer ademt van Villa des Roses, als uitvalsbasis. Wij concentreerden ons op de stad en haar kroegen, met steeds Elsschot in het achterhoofd. Ook de tweede tocht ging naar de Scheldestad en ditmaal struinden we langdurig over de begraafplaats Schoonselhof, het Père Lachaise van Antwerpen. Diederik fotografeerde er tientallen graven en monumenten van en voor schrijvers, onder wie Willem Elsschot. De collectie foto's rust in mijn Elsschot-archief.

De derde keer gingen we naar *Op stap met Elsschot*, de manifestatie die op 19 en 20 mei plaatsvond. Het programma was zo boordevol dat we er, ondanks manmoe-

Ida De Ridder en haar dochter Ida Dequeecker.

Ida De Ridder onthult de nieuwe plaquette op het standbeeld van Elsschot.

dige pogingen, niet in geslaagd zijn alle onderdelen af te werken. Als eersten arriveerden we bij antiquariaat Demian in de Wolstraat, waar acteur Jobst Schnibbe bereid bleek meteen 'Ik heb hier meneer Elsschot in de winkel' voor te dragen. Een verhaal van Roger Binnemans, dat door Demian als aparte uitgave zal worden uitgebracht. Na deze 'privévoorstelling' namen we een voorproefje van *Dank u, heren*, waarin Guusje Van Tilborgh vijf vrouwen over Elsschot op het toneel zet. En zo ging het verder, twee dagen lang. Graag hadden we nog met Eric Rinckhout langs de locaties van *Het Dwaallicht* gewandeld, maar de grote belangstelling verhinderde dat. Dan

Acteur Jobst Schnibbe.

maar een andere keer, de vierde tocht werd alvast goteerd. En ook andere uitstapjes.

Er heeft zich één dissonant voorgedaan. Op de laatste ochtend, in de ontbijtzaal van Rubenshof, kreeg Diederik een verschrikkelijke hoestbui. We hebben er niet over gesproken, maar ik weet zeker dat we allebei gedacht hebben: dit is niet goed. Een week later belde hij me op of ik naar Haarlem wilde komen, dan kon ik aangeven welke foto's van *Op stap met Elsschot* door hem moesten worden ontwikkeld. De rest van de middag zaten we in het café en 's avonds werd er bij Diederik thuis gegeten. Daar kwamen zijn dochter Neeltje en haar vriend de heuglijke tijding brengen dat Diederik voor de eerste keer grootvader zou worden.

Weer een paar weken later – hij was met zijn Marga naar Istanbul geweest – belde ik hem en vroeg hoe het geweest was. Hij zei: 'Verschrikkelijk. Wij gaan nooit meer op stap, ik heb longkanker, het is uitgezaaid, er is niets meer aan te doen, ik ga gauw dood.' Op de kop af drie maanden na die onrustbarende hoestbui in Antwerpen werd Diederik gecremeerd – op zijn verjaardag, hij zou 64 jaar zijn geworden. Als eerbetoon hebben wij een keuze gemaakt uit zijn foto's van *Op stap met Elsschot*, want ook als fotograaf was Diederik Swarte gepassioneerd en opmerkzaam.

ELSSCHOTTIANA

Elsschot slechter af

Literatuur en televisie. Het is op zijn best een verstandshuwelijk. Zoals dat gaat met halve geliefden, is elke kleine stap opzij van een van beide reden tot onrust en wrevel bij de ander. Zoals ook nu weer. Waarom krijgt Jo Lernout de zondagse primetime op Eén om aan te tonen dat hij ook als chocolatier in de Filipijnen niet zo succesvol blijkt als hij zelf graag zou willen? Al was Lernout wel heel aandoenlijk als instructeur van gielende meisjes die hij leerde hoe suikervrije chocolade aan de Filipijnse man en vrouw te brengen in triestig blinkende shoppingcentra. Nee, dan Willem Elsschot. Die is slechter af. Hij krijgt ook zijn documentaire. Met muziek van Wim Mertens nog wel. Maar die wordt dinsdag uitgezonden op Canvas en pas om 23.20u. Bovendien is die documentaire al uitgezonden op de Nederlandse televisie en is Canvas dus laat, terwijl het toch om een schrijver van bij ons gaat. Een ondernemer die de helft van het West-Vlaamse zwarte geld in een zwart gat veranderd, die mag op Eén, maar hij die zonder neiging tot strafblad - hoogstens tot wat buitenechtelijk verkeer - het mooiste Nederlands schreef van de twintigste eeuw krijgt een uur toebedeeld dat zich lang voorbij de avondschemering situeert, in een triestig zijkamertje van het medialandschap. De zoveelste kaakslag in het gezicht van de cultuurminnende Vlaming?

Jeroen Overstijns, 'Een symboolgevecht'. In: *De Standaard* (15 mei 2007).

‘Ik dank u allen zeer’

‘Kort en krachtig verlaat hij het podium (“Voilà”), de aftocht het liefst gedekt door zijn literaire held Multatuli: “Ik dank u allen zeer”’. Met deze zin sluit Peter de Bruijn van het Huygens Instituut zijn nawoord af bij de toespraken van Willem Elsschot, gebundeld en uitgegeven door de Februari Boekhandels en opgenomen in het jaarpakket van 2007.

Stel dat Willem Elsschot in levenden lijve de plechtige opening op 19 mei 2007 van het weekend *Op stap met Elsschot* had kunnen meemaken en een dankwoord had ‘moeten’ uitspreken, dan had hij allicht met deze beroemde woorden afgesloten. Zo stel ik het mij voor, want de firma Agfa Graphics heeft met haar 600 meter lange canvas literaire geschiedenis geschreven. Een marketingstunt die Elsschot ongetwijfeld zou hebben gemaakt.

Antwerpen Boekenstad heeft alvast een opmerkelijke start gegeven aan de vier Elsschotjaren 2007-2010 en ook de longlist met nieuwe initiatieven voor de volgende jaren oogt impressionant.

Hoogtepunt in 2008 wordt zonder meer het concert dat door de Filharmonie uit Antwerpen wordt geprogrammeerd in de Koningin Elisabethzaal op zondag 28 september 2008. Dit concert wordt gebaseerd op scènes uit *Het Dwaallicht*, in harmonie met literaire projecten die door *Behoud de Begeerte, kunstencentrum voor literatuur* worden uitgewerkt.

Onder de titel *Dank u heren*, de laatste memorabele woorden van Willem Elsschot, heeft Erik Vlamincx een mooie eenakter geschreven. “‘Hij was puur gekomen om gedachten te kunnen opdoen om zijn boeken te schrijven’”. Vijf vrouwen praten over de man die hun leven heeft gebruikt in zijn verhalen – Willem Elsschot. Ieder van hen heeft zo haar eigen mening over hem, en Erik Vlamincx geeft hun een stem’. Zo luidt de tekst op de achterflap van dit mooie boekje, dat u in de eerste verzenddoos van het werkingsjaar 2008 zal aantreffen. Deze monoloog, gespeeld door actrice Guusje Van Tilborgh, wordt in het volgende toneelseizoen op verscheidene plaatsen in Vlaanderen en Nederland geprogrammeerd.

In de bijlage *Elsschot en het W.E.G. in de media* wordt uitgebreid ingegaan op het weekend *Op stap met Elsschot*. Het volledige programma van de activiteiten, uitgegeven door de krant *De Standaard*, is integraal aan deze bijlage toegevoegd.

En volgend werkingsjaar bestaat ons genootschap zowaar tien jaar. Dat zullen we vieren, maar ondertussen werken we naarstig door.

Cyriel Van Tilborgh
Voorzitter

COLOFON

Deze editie van de nieuwsbrief *Achter de schermen*, uitgegeven door het Willem Elsschot Genootschap v.z.w., verscheen in oktober 2007 in een oplage van 800 exemplaren, bestemd voor de leden van het W.E.G.

Lezersservice

<http://www.weg.be>
info@weg.be

Bank

België:

KBC Bank - Antwerpen 409-8578841-11

Nederland:

ABN AMRO BANK - Breda 53.28.777.13

Secretariaat

Lijsterbeslaan 6 | B-2920 Kalmthout | België
tel. & fax: 03/666.78.70

Redactie

Koen Rymenants

(koen.rymenants@arts.kuleuven.be)

Cyriel Van Tilborgh

(cyriel.van.tilborgh@skynet.be)

Bestuur

Voorzitter: Cyriel Van Tilborgh

Vice-voorzitter: Vic van de Reijt

Bestuursleden:

Jan Maniewski

Yvan De Roover

Janny Nijhof

Koen Rymenants

WEG-fotograaf: Alain Giebens

(alain.giebens@skynet.be)

Ereleden W.E.G.

ABN-AMRO Bank

AMVC-Letterenhuis

Canvas

De Morgen

De Standaard

Em. Querido's Uitgeverij

Ernst & Young

Gazet van Antwerpen

Het Belang van Limburg

Het Parool

KBC Bank & Verzekering

Knack-Weekend

Lessius Hogeschool

McKinsey & Company

Mercator Verzekeringen

Van Lanschot Bankiers

Vlaams Fonds voor de Letteren

Vrij Nederland

VVL BBDO

Lay-out & druk

Jan Vanriet, Jan Depover

EPO